

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 69 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на РМ“ бр. 3/2002, 51/2003, 85/2003, 40/2004, 61/2005 и 129/2006), член 68 став 1 точка 2 од Законот за банките („Службен весник на РМ“ бр. 67/2007) и точка 23 од Одлуката за управување со валутниот ризик („Службен весник на РМ“ бр. 17/2008), гувернерот на Народната банка на Република Македонија донесе

УПАТСТВО

**за спроведување на Одлуката за управување со валутниот ризик
(„Службен весник на РМ“ бр. 154/2008)**

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

1. Со ова Упатство се пропишува начинот на примена на Одлуката за управување со валутниот ризик (во понатамошниот текст: Одлуката).

2. За единствена примена на Одлуката, банката е должна да ги пополнува и да ги доставува до Народната банка на Република Македонија (во понатамошниот текст: Народната банка) следниве извештаи:

- Извештај за изложеноста на валутен ризик по позиции - образец ОДП - п; и
- Збирен извештај за изложеноста на валутен ризик - образец ОДП - з.

Обрасците од став 1 од оваа точка се составен дел на ова Упатство.

II. ИЗВЕШТАЈ ЗА ИЗЛОЖЕНОСТА НА ВАЛУТЕН РИЗИК ПО ПОЗИЦИИ

3. Извештајот за изложеност на валутен ризик по позиции (образец ОДП - п) претставува збирен преглед на валутната структура на сите сметки од билансот на состојба на банката коишто се номинирани во странски валути и во денари со девизна клаузула, коишто во согласност со сметководствените правила се курсираат на редовна основа.

Образецот ОДП - п се пополнува со примена на правилата од точките 4, 5, 6, 7 и 8 од ова Упатство.

При пополнувањето на овој образец, банките се должни да ги прикажуваат билансните позиции класифицирани во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ на нето-основа, односно намалени за износот на извршената исправка на вредноста. Билансните позиции класифицирани во категориите на ризик „А“ и „Б“ се прикажуваат на бруто-основа, односно не се намалуваат за износот на извршената исправка на вредноста.

4. Во колоната бр. 3 - „сметки“, се внесуваат соодветните сметки на кои во сметководството на банката се евидентираат одделните позиции од колоната бр. 2.

5. Во колоните од бр. 4 до бр. 8 - „валута“, коишто се однесуваат на валутите што се јавуваат во билансот на состојба на банката, се внесуваат износите на секоја одделна билансна или вонбилансна позиција за секоја поединечна валута, изразени во денари со примена на средниот курс на Народната банка.

Во колоната бр. 9 - „останати валути“, се внесува збирниот износ на сите останати валути коишто се јавуваат во билансот на состојба на банката. Вкупниот износ на останатите валути (ред бр. 17 и ред бр. 36 од оваа колона) не смее да изнесува повеќе од 10% од вкупната билансна и вонбилансна актива во странска валута и во денари со девизна клаузула (ред бр. 17 од колоната бр. 10), односно од вкупната билансна и вонбилансна пасива во странска валута и во денари со девизна клаузула (ред бр. 36 од колоната бр. 10).

6. Во колоната бр. 10 - „вкупно“, се внесува збирот на износите од колоните од бр. 4 до бр. 9, како збир на секоја одделна позиција во сите валути.

Актива

7. Позициите од активата се пополнуваат како што следува:

1) Парични средства, парични еквиваленти, злато и благородни метали

На оваа позиција се искажуваат паричните средства, паричните еквиваленти, тековните сметки во странска валута и злато и благородни метали, коишто се евидентираат на соодветниот дел од сметките: 1012, 105, 1061, 1071, 1090, 1094, 1312, 300, 301, 307, 308, 31, како и на други соодветни сметки.

2) Финансиски средства чувани за тргување

На оваа позиција се искажуваат инструментите на пазарот на пари, другите должнички инструменти и сопственичките инструменти во странска валута и во денари со девизна клаузула коишто се чуваат за тргување, прикажани одделно во странска валута (сметката 36) и во денари со девизна клаузула (сметката 46).

3) Деривати за тргување

Оваа позиција ги опфаќа дериватите за тргување во странска валута и во денари со девизна клаузула евидентирани на сметките 350 и 453.

4) Вградени деривати и деривати чувани за управување со ризик

Оваа позиција во сметководството на банката се евидентира на сметките 351, 352, 454 и 455.

5) Финансиски средства по објективна вредност преку билансот на успех, определени како такви при почетното признавање

На оваа позиција се искажуваат инструментите на пазарот на пари, другите должнички инструменти, сопственичките инструменти и кредитите во странска валута и во денари со девизна клаузула по објективна вредност преку билансот на успех, коишто се определени како такви при почетното признавање. Во оваа позиција посебно се прикажуваат финансиските средства по објективна вредност преку билансот на успех, определени како такви при почетното признавање во странска валута (сметка 39) и во денари со девизна клаузула (сметка 49).

6) Финансиски средства коишто се чуваат до достасување

Инструментите на пазарот на пари и другите должнички инструменти во странска валута коишто се чуваат до достасување се евидентираат на сметката 38, а во денари со девизна клаузула на сметката 48 (инструментите класифицирани во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ се прикажуваат на нето-основа).

7) Финансиски средства расположливи за продажба

На оваа позиција се искажуваат инструментите на пазарот на пари, другите должнички инструменти, сопственичките хартии од вредност и други инструменти во странска валута (сметка 37) и во денари со девизна клаузула (сметка 47) коишто се расположливи за продажба (инструментите класифицирани во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ се прикажуваат на нето-основа).

8) Кредити и побарувања во странска валута

На оваа позиција одделно се прикажуваат депозитите во други банки (сметките 33 и 54), финансискиот лизинг (сметката 59, освен сметката 599), кредитите (сметката 51) и другите побарувања (побарувањата за плаќања извршени по дадени авали на хартии од вредност и гаранции и побарувањата по откупени побарувања - факторинг и форфетирање) во странска валута евидентирани на сметките 561, 569 (на соодветниот дел) и 57 (на соодветниот дел).

Како посебна ставка се прикажува износот на извршената исправка на вредноста којашто се однесува на кредитите и побарувањата наведени во оваа позиција, но само за оние кредити и побарувања што се класифицирани во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ .

9) Кредити и побарувања во денари со девизна клаузула

Оваа позиција ги вклучува депозитите во други банки, финансискиот лизинг, кредитите и другите побарувања во денари со девизна клаузула, евидентирани на сметките 133, 135, 139, 52, 55, 562, 569 (на соодветниот дел), 57 (на соодветниот дел) и 599.

Како посебна ставка се прикажува износот на извршена исправка на вредноста којашто се однесува на кредитите и побарувањата наведени во оваа позиција, но само за оние кредити и побарувања што се класифицирани во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ .

10) Побарувања врз основа на камати во странска валута

На оваа позиција се прикажува износот на каматата врз основа на меѓубанкарските трансакции, депозитите, финансискиот лизинг, кредитите, другите побарувања и хартиите од вредност во странска валута (на соодветниот дел на сметката 15).

Како посебни ставки се прикажуваат: вкупниот износ на пресметаната камата во странска валута и износот на извршената исправка на вредноста којашто се однесува на каматата во странска валута на кредити и побарувања што се класифицирани во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“.

11) Побарувања врз основа на камати во денари со девизна клаузула

На оваа позиција се прикажува износот на каматата врз основа на меѓубанкарските трансакции, депозитите, финансискиот лизинг, кредитите, другите побарувања и хартиите од вредност во денари со девизна клаузула (на соодветниот дел на сметката 15).

Како посебна ставка се прикажуваат: вкупниот износ на пресметана камата во денари со девизна клаузула и износот на извршената исправка на вредноста којашто се однесува на каматата во денари со девизна клаузула на кредити и побарувањата што се класифицирани во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“.

12) Побарувања врз основа на провизии и надомести

Оваа позиција ги вклучува побарувањата врз основа на провизии и надомести во странска валута и во денари со девизна клаузула евидентирани на соодветниот дел на сметката 16.

Како посебна ставка се прикажуваат: вкупниот износ на пресметани провизии и надомести во странска валута и во денари со девизна клаузула и износот на извршената исправка на вредноста којашто се однесува на провизиите и надоместите во странска валута и во денари со девизна клаузула што се класифицирани во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“.

13) Вложувања

Оваа позиција ги опфаќа вложувањата во придружени друштва, вложувањата во подружници и заедничките вложувања во странска валута и во денари со девизна клаузула евидентирани на соодветниот дел на сметките 07, 08 и 09.

14) Останата неспомната билансна актива

Во оваа позиција се вклучуваат сметките за побарувањата од купувачите, авансите и другите побарувања во странска валута (сметките 121, 125, 127 и 129), сметките за одложени приходи, однапред платени трошоци и привремените сметки (соодветниот дел од сметките 192, 193 и 194), како и сите останати сметки од активата на банката коишто не можат да се распоредат во претходните активни позиции од образецот ОДП - п, прикажани на нето-основа (намалени за износот на извршената исправка на вредноста).

15) Вкупна билансна актива

Се прикажува збирот на сите билансни активни позиции во странска валута и во денари со девизна клаузула, по одделна валута и вкупно (збир на редовите од бр. 1 до бр. 14).

16) Вонбилансна актива

На оваа позиција се искажува соодветниот дел од сметките 990 и 991 во странска валута и во денари со девизна клаузула, за кои банката со сигурност очекува дека ќе оствари прилив/наплата (соодветниот дел од позициите од точката 5 став 1 алинеи 2 и 4 од Одлуката).

17) Билансна и вонбилансна актива во странска валута и во денари со девизна клаузула

На оваа позиција се искажува вкупната билансна и вонбилансна актива во странска валута и во денари со девизна клаузула којашто се добива како збир на сите износи од редовите бр. 15 и 16 за секоја одделна валута (колони бр. 4, 5, 6, 7, 8 и 9) и за сите валути заедно (колона бр. 10).

18) Учество на билансната и вонбилансната актива во странска валута и во денари со девизна клаузула во одделна валута, во вкупната билансна и вонбилансна актива во странска валута и во денари со девизна клаузула

Оваа позиција се добива како однос помеѓу износите за секоја одделна валута од редот бр. 17 колони бр. 4, 5, 6, 7, 8 и 9, и износот од редот бр. 17 колона бр. 10 и го изразува процентуалното учество на активата во странска валута и во денари со девизна клаузула во секоја одделна валута во вкупната актива во странска валута и во денари со девизна клаузула.

Пасива

8. Позициите од пасивата се пополнуваат како што следува:

19) Тековни сметки

Оваа позиција ги вклучува тековните сметки во странска валута евидентирани на сметките 700, 702, 705, 707, 708, 709 и 71.

20) Финансиски обврски по објективна вредност преку билансот на успех

На оваа позиција одделно се искажуваат финансиските обврски по објективна вредност преку билансот на успех во странска валута и во денари со девизна клаузула, коишто се евидентираат на сметката 79 и на сите останати сметки на кои се евидентирани овие обврски на банката.

21) Деривати за тргување

Оваа позиција ги опфаќа дериватите за тргување во странска валута и во денари со девизна клаузула евидентирани на сметката 750 и 853.

22) Вградени деривати и деривати чувани за управување со ризик

Оваа позиција ги опфаќа дериватите за тргување во странска валута и во денари со девизна клаузула евидентирани на сметките 751, 752, 854 и 855.

23) Депозити во странска валута

Оваа позиција ги вклучува депозитите по видување и орочените депозити во странска валута евидентирани на соодветниот дел од сметката 72, при што одделно се прикажуваат депозитите на финансиските институции, нефинансиските институции, физичките лица, нерезидентите и останати клиенти. Во позицијата „физички лица“ се вклучува само оној дел од сметките за депозити од домаќинствата на кој се евидентирани депозитите од физичките лица, односно не се вклучуваат депозитите од самостојните вршители на дејност со личен труд (тие се дел од депозитите од останати клиенти).

24) Депозити во денари со девизна клаузула

Оваа позиција ги вклучува депозитите по видување и орочените депозити во денари со девизна клаузула евидентирани на сметката 86, при што одделно се прикажуваат депозитите на финансиските институции, нефинансиските институции, физичките лица, нерезидентите и останати клиенти. Во позицијата „физички лица“ се вклучува само оној дел од сметките за депозити од домаќинствата на кој се евидентирани депозитите од физичките лица, односно не се вклучуваат депозитите од самостојните вршители на дејност со личен труд (тие се дел од депозитите од останати клиенти).

25) Обврски по кредити

На оваа позиција одделно се прикажуваат обврските по кредити во странска валута (сметка 74) и обврските по кредити во денари со девизна клаузула (сметка 87).

26) Издадени должнички хартии од вредност

На оваа позиција се искажуваат обврските по издадени хартии од вредност во странска валута и во денари со девизна клаузула евидентирани на сметките 73 и 831.

27) Обврски по камати во странска валута

На оваа позиција се прикажува износот на каматата врз основа на обврски по кредити, депозити, хибридни и субординирани инструменти и други инструменти во странска валута, евидентирани на соодветниот дел на сметката 25.

28) Обврски по камати во денари со девизна клаузула

На оваа позиција се прикажува износот на каматата врз основа на обврски по кредити, депозити, хибридни и субординирани инструменти и други инструменти во денари со девизна клаузула, евидентирани на соодветниот дел на сметката 25.

29) Обврски по провизии и надомести

Оваа позиција ги вклучува обврските врз основа на провизии и надомести во странска валута и во денари со девизна клаузула евидентирани на соодветниот дел на сметката 26.

30) Финансиски лизинг

Во сметководството на банката обврските по финансискиот лизинг се евидентираат на сметката 78 и на сите останати сметки на кои се евидентира финансискиот лизинг во странска валута и во денари со девизна клаузула.

31) Хибридни и субординирани инструменти во странска валута

Оваа позиција ги опфаќа хибридните и субординираните инструменти коишто се евидентираат на сметките 9101 и 9111.

32) Хибридни и субординирани инструменти во денари со девизна клаузула

Хибридните инструменти и субординираните инструменти во денари со девизна клаузула во сметководството на банката се евидентираат на сметките 9102 и 9112.

33) Останата неспомната билансна пасива

Во оваа позиција се вклучуваат обврските кон добавувачите, пресметаните расходи, краткорочните обврски, разграничените приходи и привремените сметки, како и преземените обврски во странска валута (на соодветниот дел на сметките 22, 23, 29 и 77), како и останатите сметки од пасивата на банката коишто не можат да се распоредат во претходните пасивни позиции од образецот ОДП - п.

34) Вкупна билансна пасива

Во оваа позиција се внесува збирот на сите билансни пасивни позиции во странска валута и во денари со девизна клаузула, по одделни валути и збирно (збир на редовите од бр. 19 до бр. 33).

35) Вонбилансна пасива

На оваа позиција се искажува соодветниот дел од сметката 998 во странска валута и во денари со девизна клаузула, за кој банката со сигурност очекува дека ќе оствари одлив/плаќање (соодветниот дел од позициите од точката 5 став 1 алинеи 2 и 3 од Одлуката). Овие позиции се искажуваат на нето-основа (намалени за износот на издвоената посебна резерва).

36) Билансна и вонбилансна пасива во странска валута и во денари со девизна клаузула по одделна валута

На оваа позиција се искажува вкупната билансна и вонбилансна пасива во странска валута и во денари со девизна клаузула којашто се добива како збир на сите износи од редовите бр. 34 и 35, за секоја одделна валута (колони бр. 4, 5, 6, 7, 8 и 9) и за сите валути заедно (колона бр. 10).

37) Учество на билансната и вонбилансната пасива во странска валута и во денари со девизна клаузула во одделна валута во вкупната билансна и вонбилансна пасива во странска валута и во денари со девизна клаузула

Оваа позиција се добива како однос помеѓу износите за секоја одделна валута од редот бр. 36 колони бр. 4, 5, 6, 7, 8 и 9 и износот од редот бр. 36 колона бр. 10 и го изразува процентуалното учество на пасивата во странска валута и во денари со девизна клаузула во секоја одделна валута во вкупната пасива во странска валута и во денари со девизна клаузула.

III. ЗБИРЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА ИЗЛОЖЕНОСТА НА ВАЛУТЕН РИЗИК

9. Збирниот извештај за изложеноста на валутниот ризик (образец ОДП - з) се користи за утврдување и прикажување на агрегатната девизна позиција на банката и се пополнува со примена на следниве правила:

9.1 Банката ги пополнува сите колони од образецот за секоја одделна валута во која банката има активни и пасивни билансни и вонбилансни позиции позиции коишто претставуваат изложеност на валутен ризик.

Сите позиции во одделни валути се прикажуваат посебно во странска валута (колони бр. 1, 3 и 5) и во денари со девизна клаузула (колони бр. 2, 4 и 6).

9.2 Во колоните бр. 1 и 2 се внесува вкупниот износ на активните билансни позиции за секоја одделна валута. Збирот на овие две колони треба да е еднаков на износот од соодветната колона од редот бр. 15 од образецот ОДП-п.

9.3 Во колоните бр. 3 и 4 се внесува вкупниот износ на пасивните билансни позиции за соодветната валута. Збирот на овие две колони треба да е еднаков на износот од соодветната колона од редот бр. 34 од образецот ОДП-п.

9.4 Во колоните бр. 5 и 6 се внесуваат вонбилансните позиции во нето-износ, утврден како разлика помеѓу вонбилансната актива и вонбилансната пасива за секоја одделна валута во која банката има вонбилансни позиции коишто претставуваат изложеност на валутен ризик. Доколку вонбилансната актива е поголема од вонбилансната пасива (долга позиција), добиената разлика се внесува со позитивен предзнак. Доколку вонбилансната актива е помала од вонбилансната пасива (кратка позиција), добиената разлика се внесува со негативен предзнак.

Збирот на колоните бр. 5 и 6 од овој образец треба да е еднаков на разликата од соодветните колони на редовите бр. 16 и 35 од образецот ОДП-п.

9.5 Во колоната бр. 7 - „ОДП“, се внесува збирот на износите од колоните бр. 1, 2, 5 и 6, намален за износот од колоните бр. 3 и 4. Отворените долго девизни позиции (поголем износ на девизната актива од девизната пасива во одделна валута) се внесуваат со позитивен предзнак, додека отворените кратки девизни позиции (помал износ на девизната актива од девизната пасива во одделна валута) се внесуваат со негативен предзнак.

9.6 Во колоната бр. 8 - „среден курс на НБРМ“, се внесува средниот курс на Народната банка на денот на изработката на Збирниот извештај за изложеност на валутен ризик.

9.7 На реден бр. I - „агрегатна долга девизна позиција“, се внесува збирот на сите отворени долги девизни позиции во одделни валути од колоната бр. 7.

9.8 На реден бр. II - „агрегатна кратка девизна позиција“, се внесува збирот на сите отворени кратки девизни позиции од колоната бр. 7, во апсолутна вредност.

9.9 На реден бр. III - „сопствени средства“, се внесува износот на сопствените средства од крајот на последниот квартал, освен ако во периодот од датумот на последниот квартал и датумот на изготвување на образецот ОДП-з не е извршена значајна промена на износот на сопствените средства (пр. нова емисија на акции, издаден хибриден или субординиран инструмент, остварена загуба во тековното работење и слично), којашто не е опфатена во пресметката на сопствените средства од последниот квартал.

9.10 На реден бр. IV - „агрегатна девизна позиција“, се внесува поголемиот износ од агрегатната долга девизна позиција (реден бр. I) и агрегатната кратка девизна позиција (реден бр. II).

9.11 На реден бр. V - „агрегатна девизна позиција/сопствени средства“, се внесува односот помеѓу агрегатната девизна позиција прикажана на реден бр. IV и износот на сопствените средства од реден бр. III. Овој однос не смее да биде поголем од пропишаниот лимит (30%).

VI. РОКОВИ ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ НА НАРОДНАТА БАНКА

10. Банката е должна да ги доставува извештаите од точка 2 од ова Упатство на дневна основа, во рок од два работни дена од денот за кој се однесуваат.

По исклучок на став 1, извештаите за 31. март, 30. јуни и 30. септември се доставуваат во рок од петнаесет работни дена по истекот на денот за кој се однесуваат, додека извештаите за 31. декември се доставуваат во рок од пет работни дена по истекот на рокот за доставување на неревидираниот годишен финансиски извештај.

VII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

11. Филијалите на странските банки се должни соодветно да ги применуваат одредбите од ова Упатство, имајќи ги предвид одредбите од Законот за банките и подзаконските акти донесени врз основа на овој Закон со кои се регулира работењето на филијалите на странски банки во Република Македонија.

12. Ова Упатство влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе почне да се применува од 01.01.2009 година.

По исклучок на точка 10 од ова Упатство, за јануари 2009 година, банката е должна да ги достави само извештаите за 10., 20. и 31. јануари, најдоцна до 03.02.2009 година.

Почнувајќи од 02.02.2009 година, банката е должна да ги изработува и да ги доставува дневните извештаи до Народната банка, согласно со роковите утврдени во точка 10 од ова Упатство.

13. Со влегувањето во сила на ова Упатство, престанува да важи Упатството за спроведување на Одлуката за утврдување и пресметување отворени девизни позиции на банките бр. 34 од 08.01.2002 година и измените и дополнувањата на Упатството за спроведување на Одлуката за утврдување и пресметување отворени девизни позиции на банките бр. 34 од 24.10.2002 година („Службен весник на РМ“ бр. 94/2002).

Бр. 7878
05.12.2008 година
Скопје

м-р Петар Гошев
гувернер